

Energi

Tilgang til nok fornybar kraft og rettferdige strømpriser har på kort tid gått fra å være noe vi kunne ta for gitt, til å bli en av de største utfordringene for å ivareta bosetting, fremtidig vekst og vedtatte klimamål i Nord-Norge.

I nord medfører denne krisen ikke bare tapte muligheter for ny utvikling, men også for vårt eksisterende eksportorienterte og samfunnsbærende næringsliv. Det meste av vår industri konkurrerer i internasjonale markeder hvor råvaretilgang, kraftpriser og miljøfotavtrykk er vårt viktigste fortrinn i global konkurranse. Tilgang på mer ren og rimelig kraft er det som avgjør om vi lykkes med omstillingen i det grønne skifte, eller mister vår konkurransekraft og posisjon i markedet.

Situasjonen er alvorlig i Norge og i vår landsdel. Statnett legger til grunn at strømprisene i Norge kan bli de dyreste i Europa uten rask utbygging av mer kraftproduksjon. Dette mens det gis fortløpende konsesjoner til prosjekter som vil øke kraftetterspørselen raskt. Melkøya er et eksempel, men mange andre prosjekter prioriteres frem i kraftkøen her i Nord-Norge uten at vi er garantert like mye ny kraft inn i nettet. Troms Arbeiderparti holder fast ved at strømprisen skal være et fortrinn for vårt eksisterende næringsliv og globalt konkurransedyktig for nye investeringer i grønne næringer.

Dagens finansieringsmodeller for nettutvikling oppleves også som en hemsko når vi står overfor omfattende investeringer i kraftnett og elektrifisering på tvers av sektorer. Bosettingsmønsteret og geografien gjør ikke bare regninga for et nytt kraftnett i nord større, men gir mye høyere kostander ettersom det er færre som deler på kostnadene når anleggsbidragene skal betales. I tillegg medfører de lange og kalde vintre at strømforbruket er høyere i nord, som også gir mer nettleie enn i andre landsdeler.

I lys av Melkøya viser regjeringen handlekraft med kraftløftet for Finnmark. NVE er godt i gang med konsesjonsbehandling for ny kraftproduksjon som kan dekke opp for den økte etterspørselen. I Troms vil planene om et stort ammoniakkanlegg i Bjerkvik øke kraftetterspørselen betydelig mer enn Melkøya, men har ikke de samme mulighetene eller prioriteringene som kraftløftet i Finnmark gir. Troms Arbeiderparti krever et samlet kraftløft for raskere nettutbygging og mer kraftproduksjon i Troms og Nordland sammen med Finnmark.

Nord-Norge kom ikke med i utlysning for havvind i 2023 men regjeringen har annonsert en ny utlysningsrunde i 2025, og stegvis fler mot 2040. Vi ser med bekymring på at dette vil komme for sent for Nord-Norge og at Nord-Norge kan få et stort kraft og effektunderskudd ettersom økt forbruk prioriteres over økt tilbud av kraft. Nord-Norge må få ta del i verdiskapning som havvind og annen ny kraftproduksjon vil medføre og krever at konsesjoner for økt etterspørsel følges opp med konsesjoner for ny kraftproduksjon. Kraftpolitikken må også bidra til økt forutsigbarhet i kraftproduksjon slik at forsyningssikkerhet trygges i alle årets timer.

Troms Arbeiderparti er glad for at regjeringen møter utviklingen med styrkning av embetsverket for behandling av konsesjoner og har høye ambisjoner for mer kraftnett og kraftproduksjon men det går for sent. Vi ser også positivt på at NorthConnect-kabelen til Storbritannia ikke blir bygget, og er imot Statnetts planer om å øke eksportkapasiteten til Danmark.

Regjeringen lanserte en ny ordning for prioritering i nytt forbruk for å øke utnyttelsen av kraftnettet. Modenhetskriteriene prioriterer tiltak som raskest kan realisere økt forbruk men uten hensyn til hva kraften skal brukes til. Det er fremdeles oljeindustrien, datasentre og kryptofabrikker som kommer først til mølla, men raskere. Vi mener kriteriene må sørge for at vår kraft brukes på tiltak med størst mulig global klima og miljøeffekt, samfunnsnytte, sysselsetting og verdiskapning lokalt og regionalt.

Troms Arbeiderparti mener:

- Ren og rimelig kraft i tilstrekkelige mengder skal fortsatt være et samfunnsgode for folk i nord.
- Eksisterende og ny kraftproduksjon skal sikre husholdninger, verdiskaping, arbeidsplasser og samfunnsutvikling mot klimamålet i 2030 og 2050.
- Kraft som produsert på våre felles naturressurser skal forvaltes og eies av fellesskapet.
- At det ikke skal planlegges eller gis konsesjoner for økt kapasitet for krafteksport til utlandet
- Nettreguleringen må revideres slik at anleggsbidrag og tariffer for produksjon og forbruk blir rettferdig og ta hensyn til det spredte bosettingsmønsteret i nord, samt det høye kraftbehovet som følger av klimatiske forskjeller. Betalingsevne er et viktig fundament for rettferdig kostnadsfordeling.
- Modenhetskriteriene må revideres med formål om å inkludere normative og kvalitative krav til hva kraft og nettkapasitet skal brukes på. Det er fremdeles «først til mølla», men enda raskere.
- Nord-Norge skal prioriteres fra start i nasjonale satsinger på flere energiformer, inkludert havvind
- Forvaltningsinstitusjoner, herunder Sjøkeldirektoratet og Havindustritilsynet, knyttet til nye nasjonale satsinger må ha fysisk tilstedeværelse i Nord-Norge.
- Kommunene må ha tilgang på kompetanse for å kunne ta kunnskapsbaserte avgjørelser om evt. utbygging av lokal kraftproduksjon gjennom statlig finansierte kompetansesenter.